

UNDERSÖKNING AV MUSIKER OCH
MUSIKPEDAGOGER UTBILDADE I SVERIGE
FEBRUARI 2022

En undersökning genomförd av Blåsarsymfonikerna, sommaren 2021.

**BLÅSAR
SYMFONIKERNA**

Inledning

I början av 2021 genomförde Blåsarsymfonikerna i Stockholm, i samverkan med Nätverket för professionell blåsmusik i Sverige¹, Sveriges Orkesterförbund, RUM - Riksförbundet Unga Musikanter samt Kulturskolerådet, en undersökning som riktade sig till landets fritidsmusicerande orkestrar. I samband med *Musikens år 2021* (en del av Kungl. Musikaliska Akademiens 250-årsjubileum) upplevde vi det som extra viktigt att lyfta fram villkoren för, och verksamheten hos, denna oumbärliga del av Sveriges musikliv.

Resultatet av undersökningen redovisades i en rapport ("Orkesterundersökning, jan 2021") som publicerades i februari 2021. Rapporten påvisade en del upplevda brister i orkestrarnas villkor, återväxt och möjlighet till fortsatt verksamhet. Rapporten berörde också något som lyfts fram av många av de svarande orkestrarna, nämligen stora problem med att rekrytera musiker på olika nivåer (och där vissa instrumentalister, som t ex oboister och fagottister, visade sig vara särskilt svårrekryterade). Under våren kände vi ett behov av att försöka ta reda på hur läget ser ut för svenskt utbildade musiker och pedagoger. Varifrån kommer de? Hur utbildar de sig? Vad anser de om sina utbildningar, och om arbetsmarknaden?

Under sommaren 2021 skickade Blåsarsymfonikerna i Stockholm därför ut en digital enkät som riktade sig till musiker, pedagoger, tonsättare och dirigenter som har erhållit en examen² från en svensk musikhögskola eller motsvarande³ de sista tio åren. Totalt 303 personer med en svensk musikhögskoleexamen under perioden 2012–2021 har svarat på enkäten.

Vi är väl medvetna om att Sverige är fullt av musiker och pedagoger på högsta professionella nivå som inte har genomgått någon formell musikutbildning, och anser att de, på samma sätt som de högstskoleutbildade, är helt avgörande för vårt musikliv. Denna enkät syftar dock främst till att granska den formella utbildningskedjan och de som har studerat den vägen.

Enkäten har *inte* fokuserat på det utsatta läge som många, kanske främst frilansmusiker, har upplevt under covid 19-pandemin.

¹ Nätverket bildades 2016 på initiativ av Kungl. Musikaliska Akademien. I nätverket ingår även Blåsarsymfonikerna, Bohuslän Big Band, Gotlandsmusiken, Göteborg Wind Orchestra, Norrbotten Big band, Östgötamusiken samt Försvarsmusiken (genom Arméns musikkår, Livgardets dragonmusikkår och Marinens musikkår).

² Kandidat-, magister-, master- och/eller pedagogexamen.

³ Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Musikhögskolan i Piteå, Operahögskolan (Stockholms konstnärliga högskola), Musikhögskolan vid Örebro Universitet, Musikhögskolan Ingesund, Musikhögskolan i Piteå, Musikhögskolan i Malmö, Högskolan för Scen och Musik vid Göteborgs Universitet, Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI).

Vi är glada över att så många musikskapare och pedagoger har svarat på enkäten. I denna rapport har vi sammanställt svaren, och även gjort en enklare analys av de längre fritextsvar som alla svarande har uppmanats att skicka in rörande en handfull frågor.

Vi vill rikta ett stort tack till alla som har tagit sig tid att svara på enkäten!

Vi vill även rikta ett stort tack till Kulturskolerådet, Musik- och operahögskolan vid Mälardalens universitet, Institutionen för opera vid Stockholms konstnärliga högskola, Sveriges Yrkesmusikerförbund (SYMF), Kungl. Musikaliska Akademien, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs Universitet, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm, Svensk Jazz, Sveriges Radios Symfoniorkester, Göteborg Wind Orchestra, Kungliga Operan, Dalasinfoniettan, Västerås Sinfonietta/Västmanlandsmusiken, och Musik i Uppland som har hjälpt oss att sprida enkäten i sina respektive nätverk och organisationer.

Tillsammans gör vi musik Sverige lite bättre!

Noomi Hedlund

VD och verksamhetsutvecklare

Musikaliska/Blåsarsymfonikerna

Stockholm
februari 2022

Sammanfattning

Vi är medvetna om att undersökningen, trots det stora gensvaret, inte kan ge en komplett bild av situationen i landet. Enkäten har försökt nå så brett som möjligt, men har givetvis inte kunnat nå alla som var kvalificerade för att besvara den. Sannolikt skulle siffrorna rörande t ex hur många som fortfarande är aktiva som musiker eller pedagoger vara lägre om vi nått ännu fler av de som examinerats under åren 2012–2021.

Trots detta anser vi att man kan utläsa en del tydliga omständigheter, förutsättningar och upplevelser hos de svarande som sannolikt går att applicera på de högskoleutbildade musikerna och pedagogerna i stort.

Innan det är möjligt att påbörja högre studier vid en musikhögskola, krävs omfattande för- och självstudier och ofta tusentals timmars musikutövande under många år⁴. Det krävs också att man börjar ”i tid” för att hinna lägga ner de timmar som krävs för att bli så pass skicklig i sitt utövande att man kan antas till en högre musikutbildning. Detta betyder att man ofta måste börja i tidiga år, under låg- och mellanstadietiden, för att ha möjlighet att uppnå den höga nivå som krävs. I denna undersökning framträder en bild av alumnernas bakgrund (den musikaliska och den generella), vilka utbildningar de genomfört samt hur arbetsmarknaden uppfattas.

De svarandes fördelning över landet, avseende uppväxtplats, stämmer bra överens med fördelningen av invånare över landet i stort. Även fördelningen av de svarandes föräldrars geografiska bakgrund är ganska lik befolkningen i stort.

Det verkar, utifrån svaren, inte finnas några tendenser som visar att personer med utländsk bakgrund i lägre grad skulle genomföra en musikhögskoleutbildning än vad ”infödda” svenskar skulle göra. Enbart geografisk bakgrund verkar således ha liten betydelse för huruvida man tar en examen från en svensk musikhögskola eller ej. Ytterligare undersökningar behövs dock för att belägga detta.

Däremot spelar föräldrarnas utbildningsnivå och huruvida de musicerar eller ej en stor roll vad gäller sannolikheten för att barnen påbörjar (och avslutar) en högre musikutbildning.

På frågan om huruvida någon, eller båda, av de svarandes föräldrar har en högskoleutbildning (oavsett ämne eller examina) har 75 % svarat att minst en förälder har det. Här finns det relevant statistik att jämföra med, och vi kan se att motsvarande siffra för befolkningen i stort ligger på 45 %⁵.

De svarande har alltså en betydligt starkare akademisk bakgrund än befolkningen i stort. Detta är något som varit känt sedan länge, och som bekräftas även i denna undersökning.

⁴ <https://www.svd.se/ovning-i-10-000-timmar-slar-medfodd-begavning>

⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Hog-utbildning-gar-i-arv/>

Hela 59 % av de svarande uppger att minst en av föräldrarna spelar ett musikinstrument på amatöرنivå eller professionell nivå.

Det finns ingen samlad och uppdaterad statistik kring hur svenskars musikutövande ser ut generellt i landet, och vi kan därför inte rakt av jämföra med några siffror för befolkningen i stort. SOM-institutet vid Göteborgs universitet undersöker regelbundet svenskarnas kulturvanor, och i rapporten "Kulturvanor i Sverige 1987-2020"⁶ tillfrågades respondenterna mellan åren 2014-2020 specifikt om huruvida de spelat ett musikinstrument och/eller sjungit i kör det senaste året. Ungefär en femtedel (20 %) av de svarande uppgav att de gjort det de senaste 12 månaderna.

Det är, bl a med anledning av ovanstående, inte orimligt att anta att andelen musicerande föräldrar bland de svarande är markant högre än för befolkningen i stort. Vi har mot bakgrund av den statistik som är tillgänglig svårt att se att 59 % av "föräldragenerationen" av befolkningen skulle vara utövande musiker/musikanter, oavsett vilken nivå och omfattning på musicerandet man avser.

66 % av de svarande har påbörjat sitt musicerande inom ramen för den kommunala kultur- och/eller musikskolan, som således är - eller i alla fall var - en viktig startplats för majoriteten av våra musiker och pedagoger.

Det är också intressant att se att 64 % av det totala antalet svarande dessutom har studerat minst ett år på folkhögskola, som därmed också utgör en viktig del i utbildningskedjan för blivande musikhögskolestudenter.

I Sverige ser möjligheterna till en offentligt finansierad anställning mycket olika ut beroende på vilken genre man är verksam inom. Vi har t ex ett trettiotal professionella orkestrar runtom i landet, men endast en handfull offentligt finansierade ensembler inom t ex jazz/storband. Inom folkmusik och pop/rock är möjligheten till en offentligt finansierad anställning som musiker ytterst begränsad. Svaren som framkommer i enkäten, rörande musikerna sysselsättning, är därför inte överraskande.

Svenska Kyrkan är en stor (om än inte offentlig) arbetsgivare som fångar upp i princip alla som har en kyrkomusikerutbildning, så där ser arbetsmarknaden i dagsläget god ut.

När de svarande har ombetts skatta kvalitén på utbildningen har de gett anmärkningsvärt låga betyg. De svarande pedagogerna uppger att de är aningen mer nöjda än de svarande musikerna. Hos musikerna har 50 % gett betyget 1-5 på en tiogradig skala (där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg).

Drygt hälften (53 %) av alla svarande musiker uppger att de inte har haft praktik eller liknande inom ramen för sin utbildning när de kommer ut på arbetsmarknaden.

⁶ <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-06/20.%20Kulturvanor%20i%20Sverige%201987-2020.pdf>

I den sista frisvarsfrågan i enkäten, som både musiker och pedagoger svarade på, fick de svarande uppge om det var något från deras utbildningar som de ville delge oss. Vid en sammanställning av svaren visar det sig att hela 45 % av de svarande anser att utbildningen inte förberedde dem tillräckligt väl för arbetslivet. Det handlar om att studenterna inte tycker att utbildningarna är anpassade till verkligheten eller innehåller de kunskaper som man måste ha med sig som musiker eller pedagog. Det som framför allt efterfrågas är branschkunskap, entreprenörskap, hur man söker/erhåller en tjänst, hur man söker ekonomiskt stöd och hur man driver eget företag. Flera skriver att de tycker att högskolorna saknar kunskap om den arbetsmarknad de utbildar för.

Ett tiotal av de svarande efterfrågar också mer/bättre kontakter med arbetslivet och arbetsgivare i branschen under själva utbildningen.

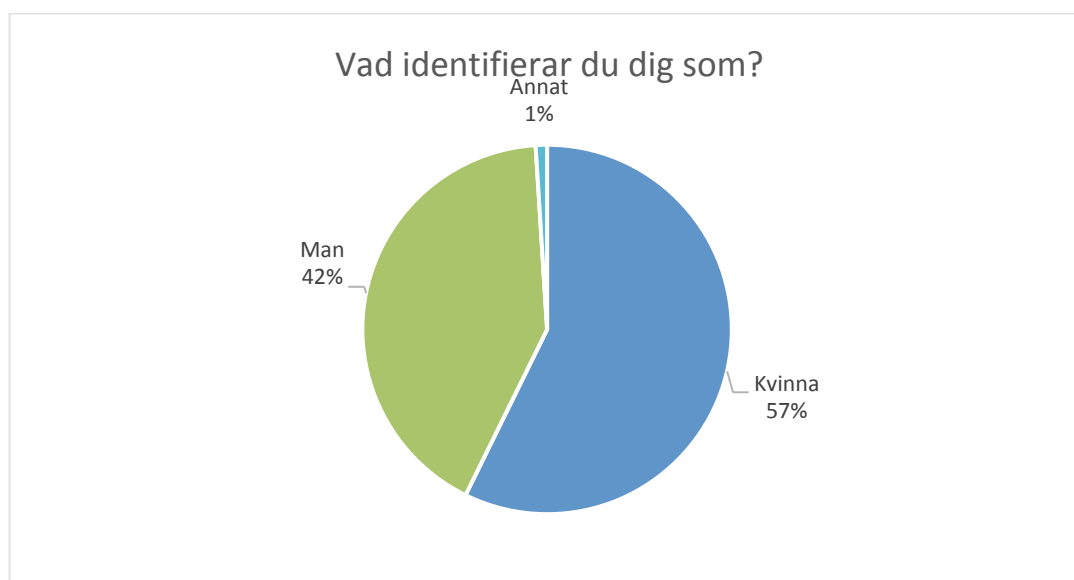
Sammanfattningsvis anser vi att det framträder en tydlig bild av hur avgörande lokala (kommunala) kultur- och musikskolor samt folkhögskolorna är för hela återväxten av musiker och pedagoger. Det framkommer också tydligt att föräldragenerationens eventuella musicerande och utbildningsnivå spelar stor roll vad gäller förutsättningarna för att erhålla examen från en musikhögskola. Geografisk och/eller etnisk bakgrund verkar spela mindre roll. Möjligheterna att vara verksam som musiker ser olika ut beroende på genre. Arbetsmarknaden uppfattas ofta som otrygg och med låg status. Kopplingen mellan utbildning och arbetsliv framträder som svag, främst avseende musikerna, och utbildningarna uppfattas inte som helt relevanta för den rådande arbetsmarknaden.

De svarandes generella bakgrund

En önskan med undersökningen har varit att få fram mer bakgrundsinformation om de som examinerats från en svensk musikhögskola de sista tio åren. Vi har t ex ställt frågor som rör de svarandes geografiska härkomst, hur gamla de var när de började musicera/skapa, huruvida deras föräldrar har en högskoleutbildning eller ej, vem som var deras första pedagog etc. Detta för att få en klarare bild av vilka som börjar musicera och sedan tar sig igenom hela utbildningskedjan för att erhålla minst en kandidatexamen.

Vi vet redan att det ofta krävs många års övning för att nå en sådan nivå på sitt instrument eller skapande att man kan bli antagen till en musikhögskola, men vi har inte haft en tydlig bild över hur många år det handlar om och hur kedjan ser ut.

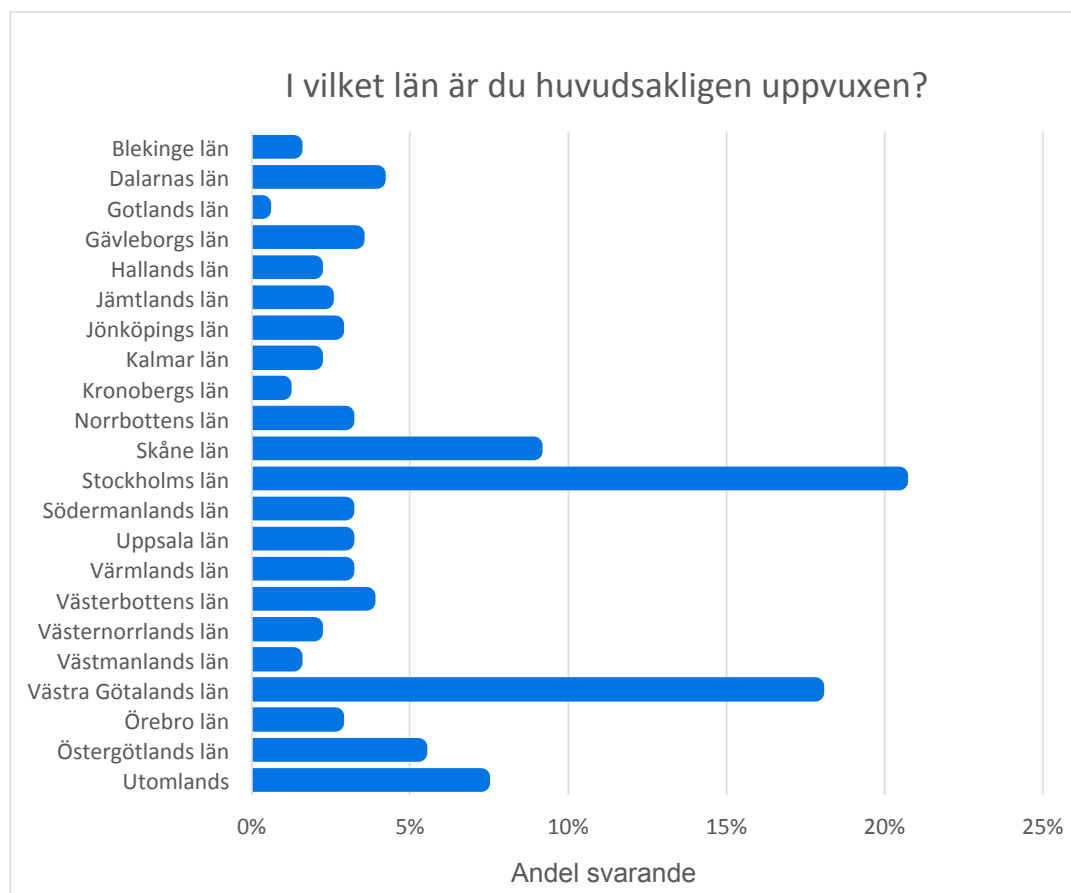
57 % av det totala antalet svarande är kvinnor. Delar man upp de svarande mellan pedagoger och musikerutbildade, ser man att 52 % av de svarande musikerna är kvinnor och 77 % av de svarande pedagogerna är kvinnor. En del av de svarande har både pedagog- och musikerutbildade, varför inte procenttalen går jämnt upp, men man kan av detta ändå avläsa att majoriteten av pedagogerna är kvinnor.

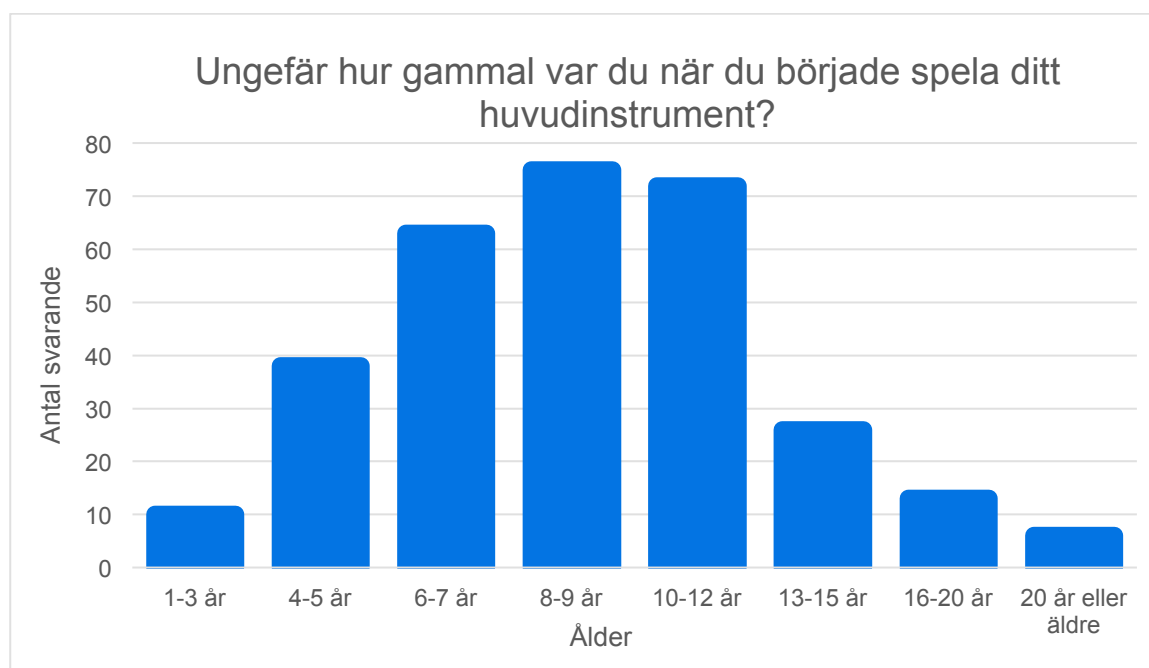
Vi kan se att dryg 20 % av de svarande är uppvuxna i Stockholms län (jmf att 23,2 % av Sveriges invånare är boende i Stockholms län⁷). 18 % är uppvuxna i Västra Götalands län (16,8 %) och 9 % är uppvuxna i Skåne län (13,5 %). De svarandes fördelning över landet, avseende uppväxtplats, stämmer alltså ganska bra överens med fördelningen av invånare över landet i stort. Det finns svarande från alla län. När det gäller län med mindre befolkning så är antalet svar inte tillräckligt stort för att i detalj bedöma

⁷ "Folkmängd i riket, län och kommuner 30 juni 2021". Statistiska centralbyrån, 18 augusti 2021

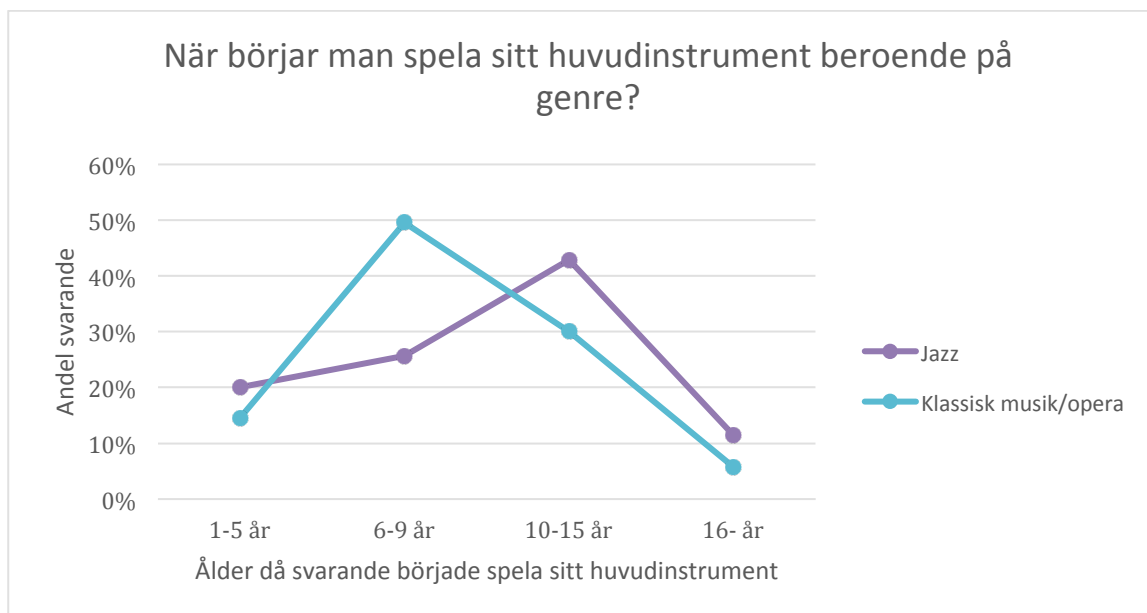
representationen. Det är värt att notera att 7 % av de svarande inte är huvudsakligen uppvuxna i Sverige, utan primärt i utlandet.

När det gäller hur gamla de svarande var när de började spela sitt huvudinstrument, kan vi se att det var vanligast att börja spela i åldrarna 8-9 år (25 %), tätt följt av åldrarna 10-12 år (24 %).

Delar man upp de svarande på t ex genre (oavsett om man är musiker eller pedagog), kan man också se tendenser som visar att de som studerat klassisk musik påbörjade sitt utövande tidigare än de som t ex utbildat sig inom jazz. Klassiska musiker tenderar att börja musicera flera år tidigare än musiker i andra genrer, medan jazzmusiker tenderar att börja musicera (utöva sitt huvudinstrument) flera år efter de andra musikerna⁸

De svarandes föräldrars bakgrund

Som tidigare nämnts, är 7 % av de svarande huvudsakligen uppvuxna i utlandet (att jämföra med att omkring 11,3 % av Sveriges befolkning i stort är födda (ej nödvändigtvis uppvuxna) i utlandet⁹. När vi har breddat frågan till att handla om huruvida man även är **född** i utlandet, svarar 11 % att de är det, vilket stämmer mycket väl överens med riksgenomsnittet i stort.

Men vi har även ställt några frågor om de svarandes föräldrar och deras bakgrund. Då framkommer det att 22 % av de svarande har minst en förälder som är född eller uppvuxen i utlandet. Hos Statistiska centralbyrån redovisas statistik om så kallad utländsk bakgrund, vilket syftar på personer som är utrikesfödda eller har två utrikesfödda föräldrar. Andelen medborgare med utländsk bakgrund är 25,5 % av hela Sveriges befolkning (2019)¹⁰

Detta tyder på att fördelningen av de svarandes föräldrars geografiska bakgrund är ganska lik befolkningen i stort. Det verkar, utifrån dessa svar, inte finnas några starka

⁸ Inom de andra genrerna har antalet svarande varit för lågt för att man ska kunna utläsa något säkert i denna fråga.

⁹ "Befolkningsstatistik i sammandrag 1960–2017". Statistiska centralbyrån.

¹⁰ <https://www.migrationsinfo.se/fragor-och-svar/hur-manga-utrikes-fodda-sverige/#fn-38-3>

tendenser som påvisar att personer med utländsk bakgrund i lägre grad skulle genomföra en musikhögskoleutbildning är vad "infödda" svenskar skulle göra. Enbart geografisk bakgrund verkar således ha liten betydelse för huruvida man tar en examen från en svensk musikhögskola eller ej.

Det finns dock andra viktiga bakgrundsfaktorer som kan spela in i rekryteringen till svenska musikhögskolor. Vi har därför även ställt frågor kring föräldrarnas utbildningsnivå samt huruvida minst en förälder spelar ett musikinstrument. Hela 59 % av de svarande uppger att minst en av föräldrarna spelar ett musikinstrument på amatörnivå eller professionell nivå.

Det finns ingen samlad och uppdaterad statistik kring hur svenskars musikutövande ser ut generellt i landet, och vi kan därför inte jämföra med några siffror för befolkningen i stort. SOM-institutet vid Göteborgs universitet undersöker regelbundet svenskarnas kulturvanor, och i rapporten "Kulturvanor i Sverige 1987-2020"¹¹ tillfrågades respondenterna mellan åren 2014-2020 specifikt om huruvida de spelat ett musikinstrument och/eller sjungit i kör det senaste året. Ungefär en femtedel av de svarande uppgav att de gjort det de senaste 12 månaderna.

Det är, bl a med anledning av ovanstående, inte orimligt att anta att andelen musicerande föräldrar bland de sökande är högre, kanske t o m markant högre, än för befolkningen i stort. Vi har mot bakgrund av den statistik som är tillgänglig, svårt att se att 59 % av "föräldragenerationen" av befolkningen skulle vara utövande musiker/amatörmusiker, oavsett vilken nivå och omfattning på musicerandet man avser.

På frågan om huruvida någon, eller båda, av de svarandes föräldrar har en högskoleutbildning, har 75 % svarat att minst en förälder har det. Här finns det relevant statistik att jämföra med, och vi kan se att motsvarande siffra för befolkningen i stort ligger på 45 %¹².

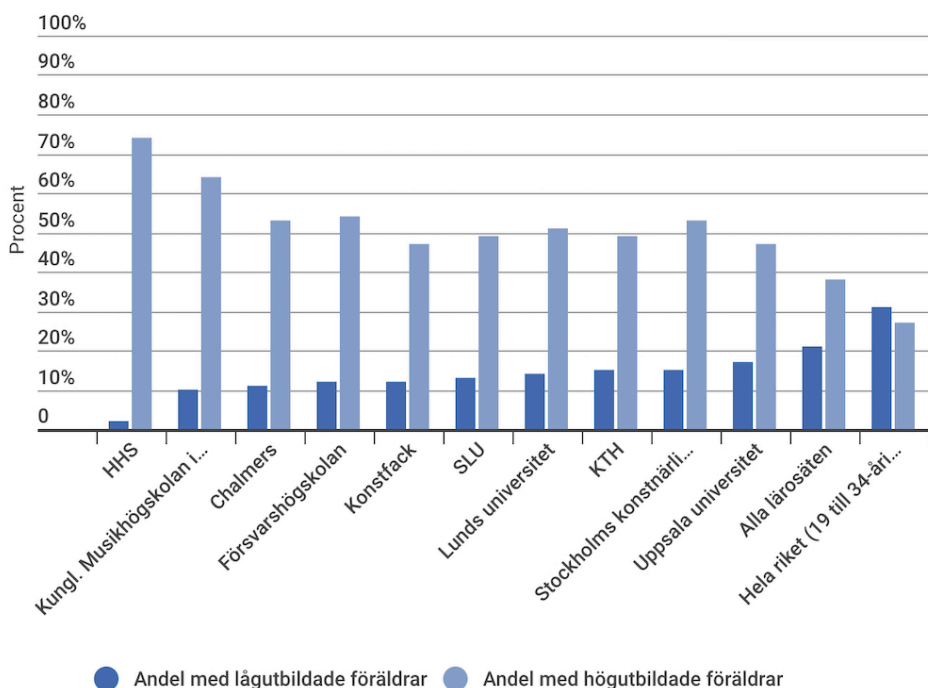
De svarande har alltså en betydligt starkare akademisk bakgrund än befolkningen i stort. Detta är något som varit känt sedan länge, och som bekräftas även i denna undersökning. Det är värt att påpeka att detta inte endast gäller högre musikutbildningar, utan även andra eftergymnasiala utbildningar (där t ex läkar- och civilingenjörsprogrammen sticker ut som särskilt snedrekryterande).

I en artikel från Svenska Dagbladet (2018)¹³ (se nedan) framkommer det t.ex. att Kungl. Musikhögskolan ligger på en andraplats bland lärosäten i Sverige med lägst andel nya studenter under 35 år med lågutbildade föräldrar (högst tvåårig gymnasieutbildning). Det är inte omöjligt att även andra musikhögskolor i landet har en liknande snedrekrytering.

¹¹ <https://www.gu.se/sites/default/files/2021-06/20.%20Kulturvanor%20i%20Sverige%201987-2020.pdf>

¹² <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Hog-utbildning-gar-i-arv/>

¹³ <https://www.svd.se/barn-till-lagutbildade-saknas-pa-toppuniversiteten>

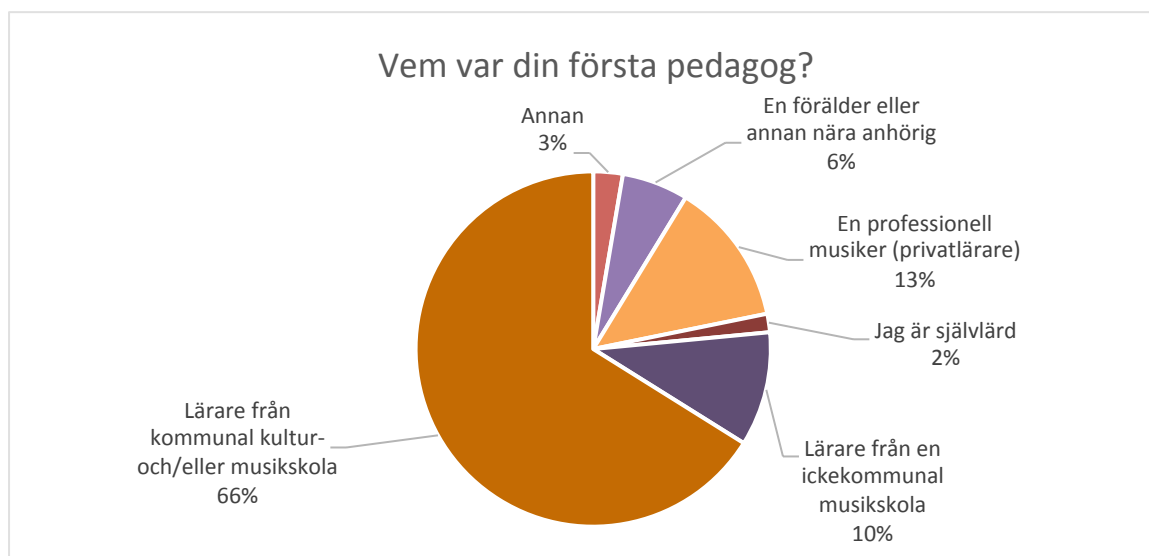
De tio lärosäten i Sverige med lägst andel nya studenter under 35 år med lågutbildade föräldrar (högst tvåårig gymnasieutbildning) samt uppgifter om hur många studenter som har minst en högutbildad förälder (minst tre år lång eftergymnasial utbildning)

Grafik: Karin Thurfjell / SvD Källa: UKÄ

De svarandes musikbakgrund innan musikhögskolestudier

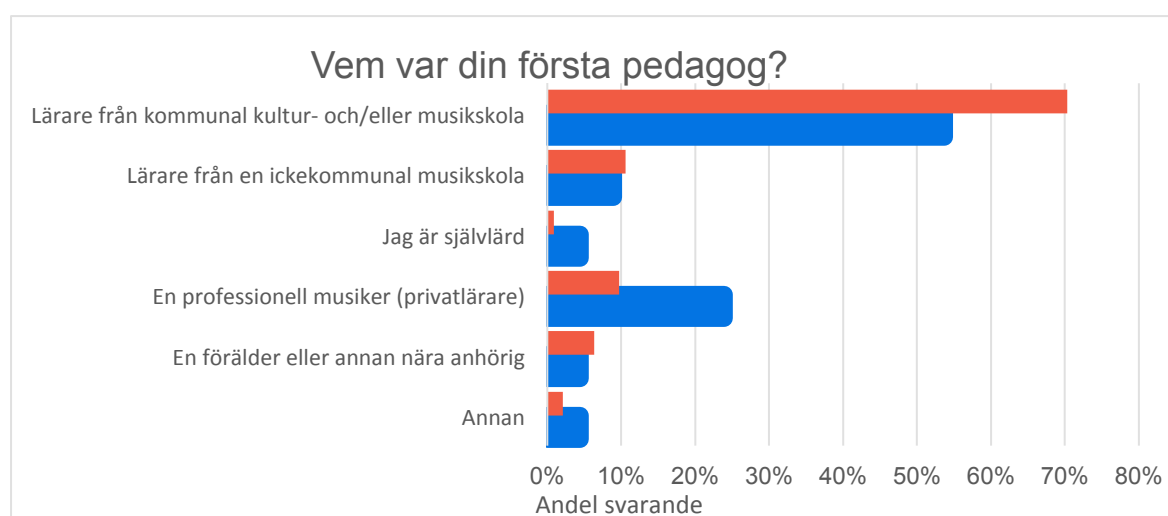
Utbildningskedjan som föregår musikhögskolestudier är därför ofta helt avgörande för att kunna erhålla en musikhögskoleplats och för att kunna tillgodogöra sig de högre studierna. Vi har därför även ställt några frågor kring de studier som har bedrivits innan de svarande antogs till en musikhögskoleutbildning. Vi har även velat ta reda på inom vilka organisationer eller sammanhang de svarande har påbörjat sitt musicerande.

På frågan om vem som var de svarandes första pedagog, ser utfallet ut enligt nedan.

Hela 66 % av de svarande har påbörjat sitt musicerande inom ramen för den kommunala kultur- och/eller musikskolan. 23 % började sina musikstudier på en ickekommunal musikskola eller hos privatlärare, och 6 % hade en förälder eller annan nära anhörig som sin första lärare.

Vad som kan vara lite intressant att notera är att studiegången innan påbörjade musikhögskolestudier skiljer sig aningen mellan studenter som är födda utomlands och studenter som är födda i Sverige. När vi samkör svaren avseende huruvida man är född utomlands och vem som var ens första pedagog, kan man utläsa följande (där de röda staplarna motsvarar de svenskfödda studenterna och de blå staplarna motsvarar de utlandsfödda studenterna).

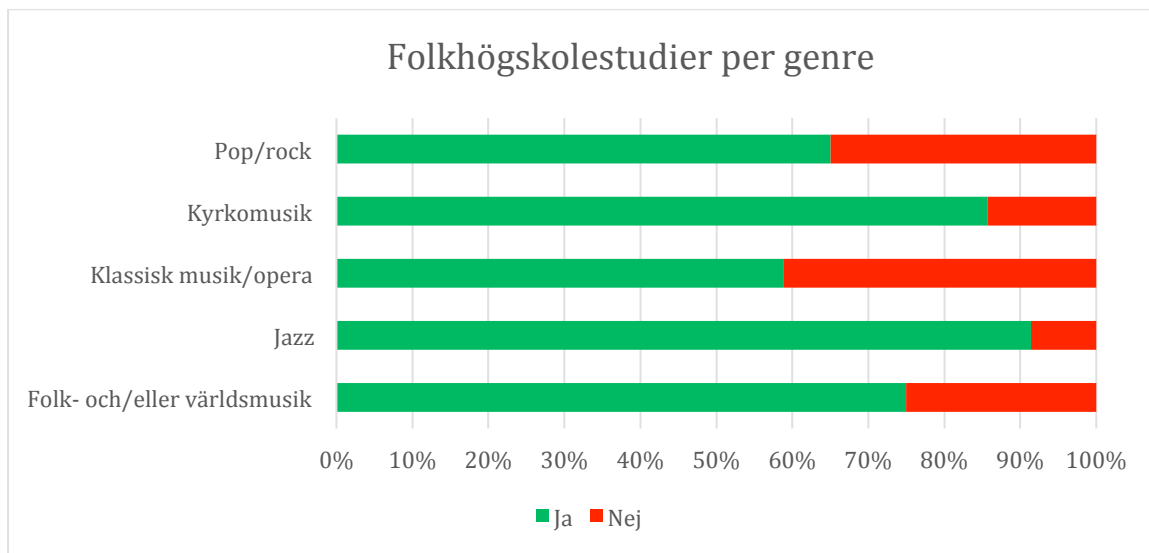

Det är alltså vanligare att ha haft en professionell musiker/privatlärare som första pedagog om man är utlandsfödd (24 % jmf med 10 % för svenskfödda). Det är även ovanligare att ha studerat på kommunal kultur- och/eller musikskola om man är utlandsfödd (54 % jmf med 70 % för svenskfödda), vilket till viss del (men inte helt) kan förklaras med att en del av de utlandsfödda möjligen inte var bosatta i Sverige vid studiestarten.

Vi har även frågat om de svarande har studerat vid en musiklinje på en folkhögskola under minst ett år. 64 % svarar att de har gjort det. Två tredjedelar (67 %) av de som studerat på folkhögskola uppger att de gjort det i två år eller längre.

När vi har delat upp svaren på olika genrer så ser fördelningen av folkhögskolestudenter ut enligt grafen nedan. Det är intressant att notera att över 90 % av musikerna och pedagogerna som är verksamma inom jazzen har studerat på folkhögskola. Motsvarande siffra för t ex klassisk musik är knappt 60 %.

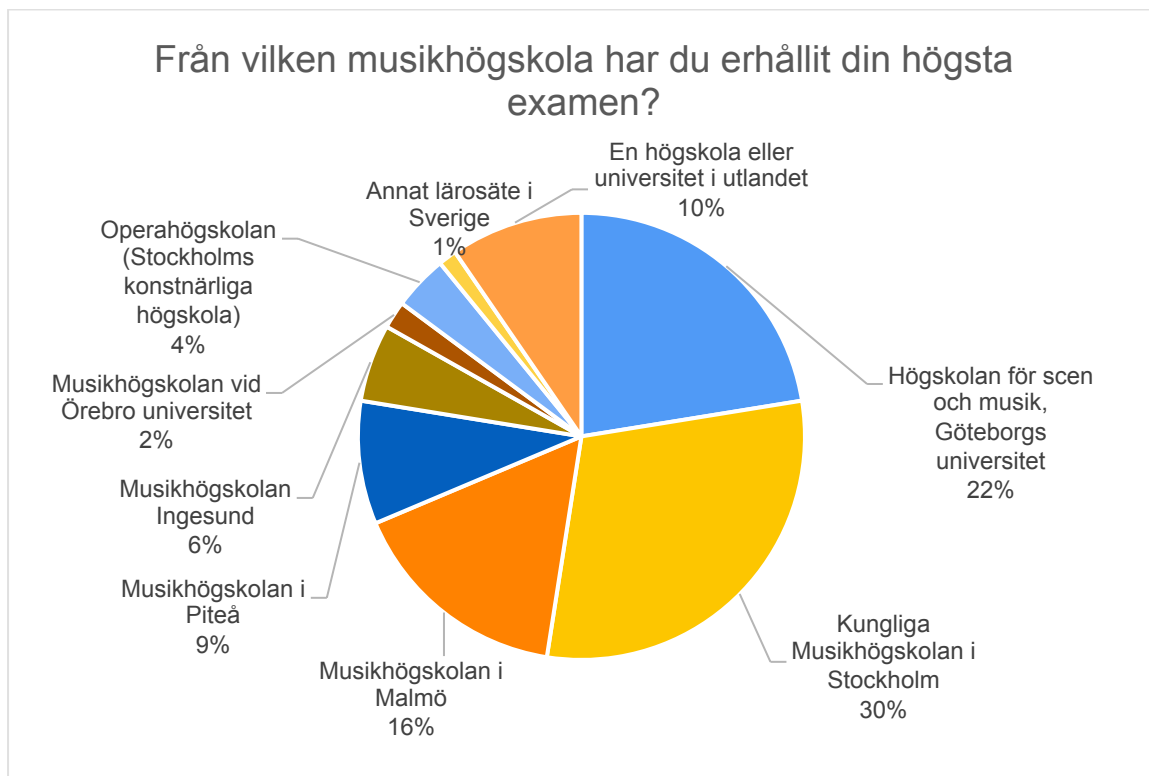
Svarsunderlaget gällande pop/rock resp. kyrkomusik är ganska litet (20 resp. 7 personer), så där bör man vara försiktig med att försöka utläsa några tydliga tendenser.

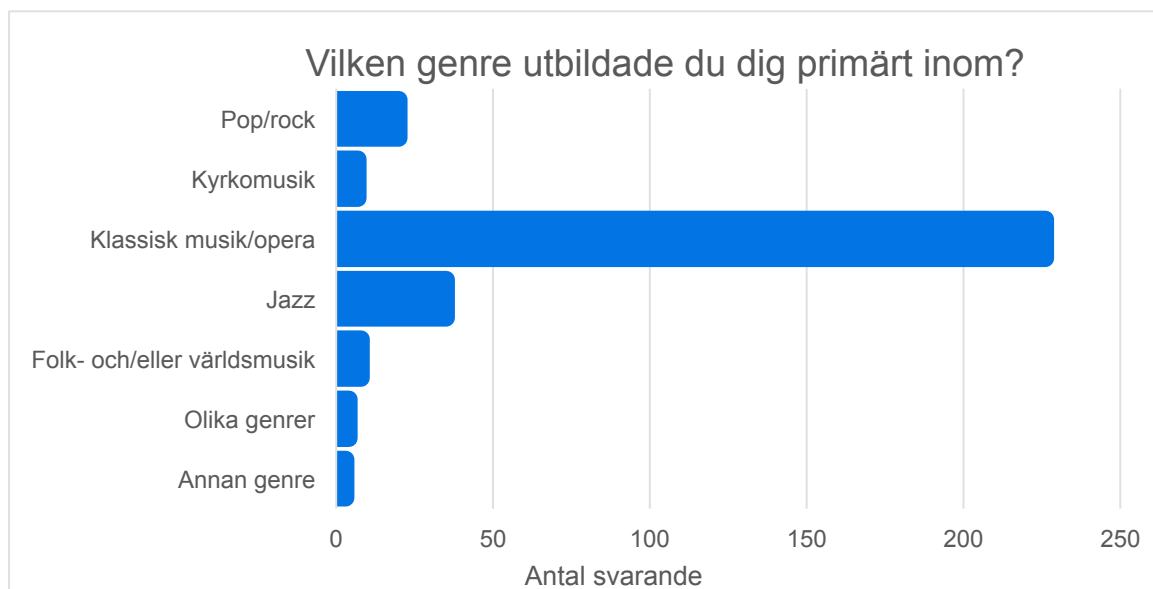
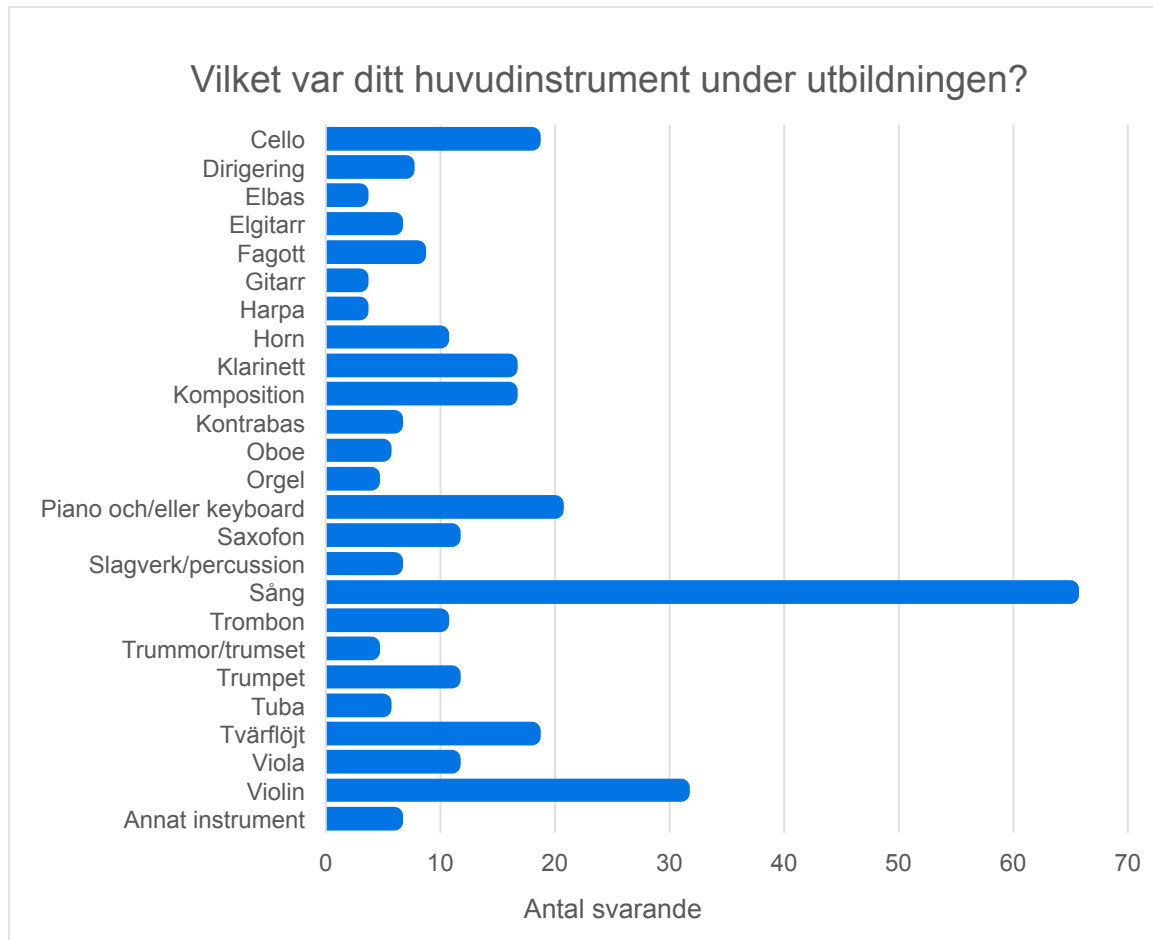
De svarandes musikhögskoleutbildning

Vi har bitt de svarande att uppge vid vilken skola de har erhållit sin högsta examen, samt inom vilken genre de primärt är utbildade. Vi vet sedan tidigare att flera musiker och pedagoger, kanske framför allt de sistnämnda, är verksamma inom flera genrer men har alltså bitt dem att uppge sin huvudsakliga genre under utbildningsåren.

Som vi kan se i statistiken nedan, har majoriteten av de svarande utbildats vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm (30 %), Högskolan för scen och musik i Göteborg (22 %) samt Musikhögskolan i Malmö (16 %). 10 % har erhållit sin högsta examen vid en högskola eller ett universitet i utlandet, och har i så fall även en lägre examina från någon av de svenska skolorna (eftersom en svensk examen har varit ett krav för att delta i enkäten).

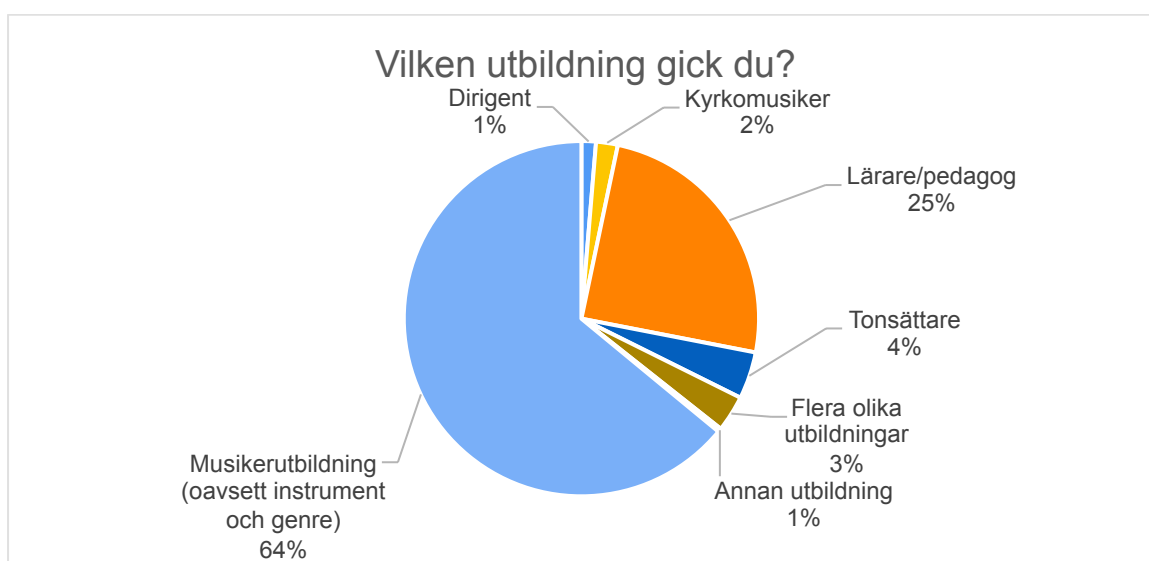
Det kan även vara lite intressant att se vilket huvudinstrument de svarande har spelat under utbildningen, vilket framkommer i nedanstående graf.

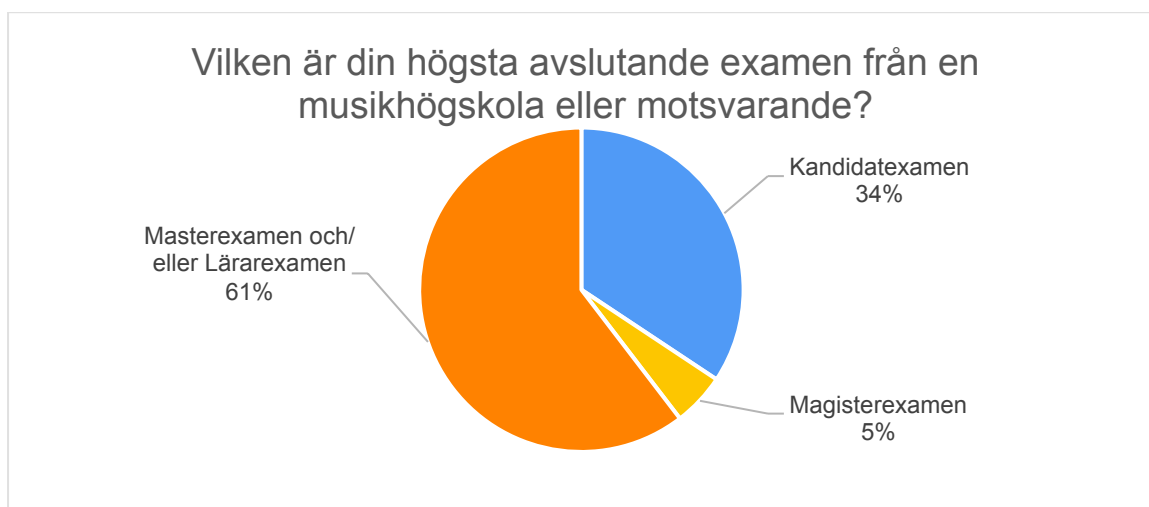
På frågan om vilken genre de svarande primärt är utbildade inom sticker klassisk musik/opera ut som den överlägset största genren (se ovan). De klassiskt utbildade musikerna/pedagogerna (226 st.) är nästan tre gånger fler än alla de svarande inom alla

de andra genrerna tillsammans (77 st.). Detta kan säkert delvis förklaras med att den klassiska musiken under många år har varit den starkaste, och från början den enda existerande, genren inom det svenska utbildningsväsendet. Värt att notera är dock att de svarande har erhållit sina examina under en period då de flesta musikhögskolor utbildar inom såväl klassisk musik som jazz och pop/rock. Endast knappt hälften av musikhögskolorna utbildar inom folkmusik.

Vi har frågat de svarande vilken utbildning de gick under studietiden (musiker eller pedagog), oberoende av genre och instrument. Det har varit möjligt att välja flera alternativ, eftersom det förekommer att man läser t ex både en musikerutbildning och en pedagogutbildning. Som vi kan se i svaren nedan, har en stor majoritet (64 %) gått en musikerutbildning. Dit skulle man även kunna räkna kyrkomusikerna (2 %). 25 % har en pedagog- eller lärarutbildning och de kvarvarande procenten fördelar sig mellan dirigenter (1 %), tonsättare (4 %) och annat/flera utbildningar (4 %).

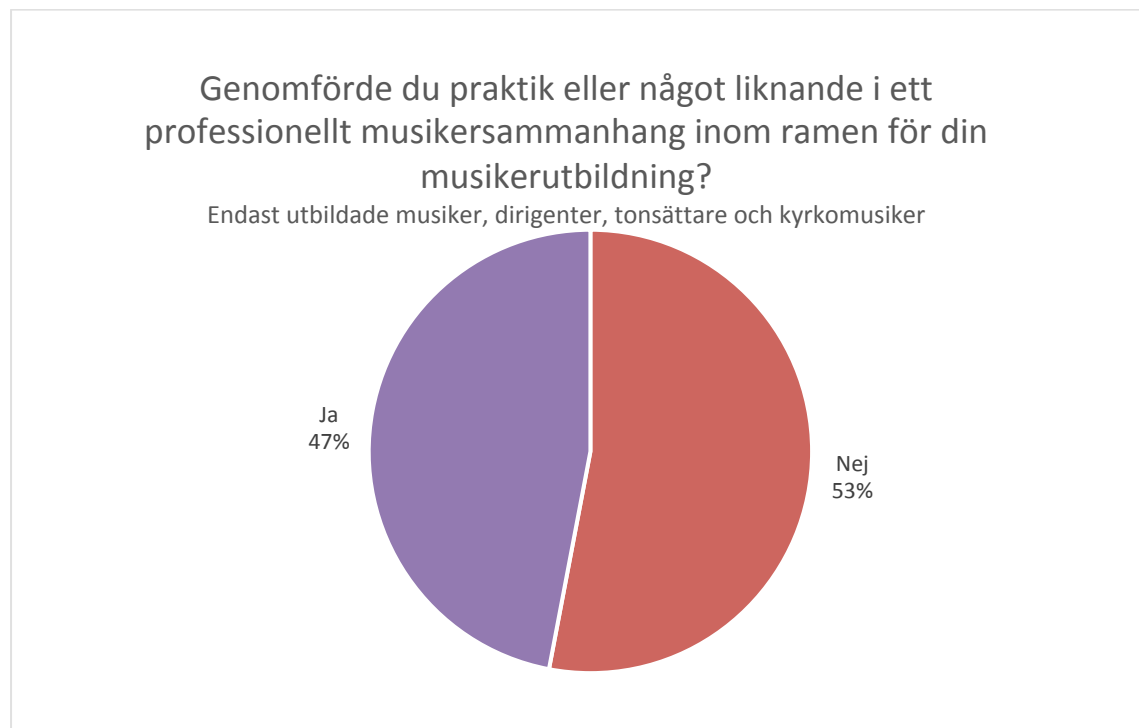

Vi har även velat veta vilken som är respondenternas högsta avslutade utbildning, och konstaterar att majoriteten (61 %) har en masterexamen eller lärarexamen. Vi har här inte efterfrågat högre examina än masterexamen.

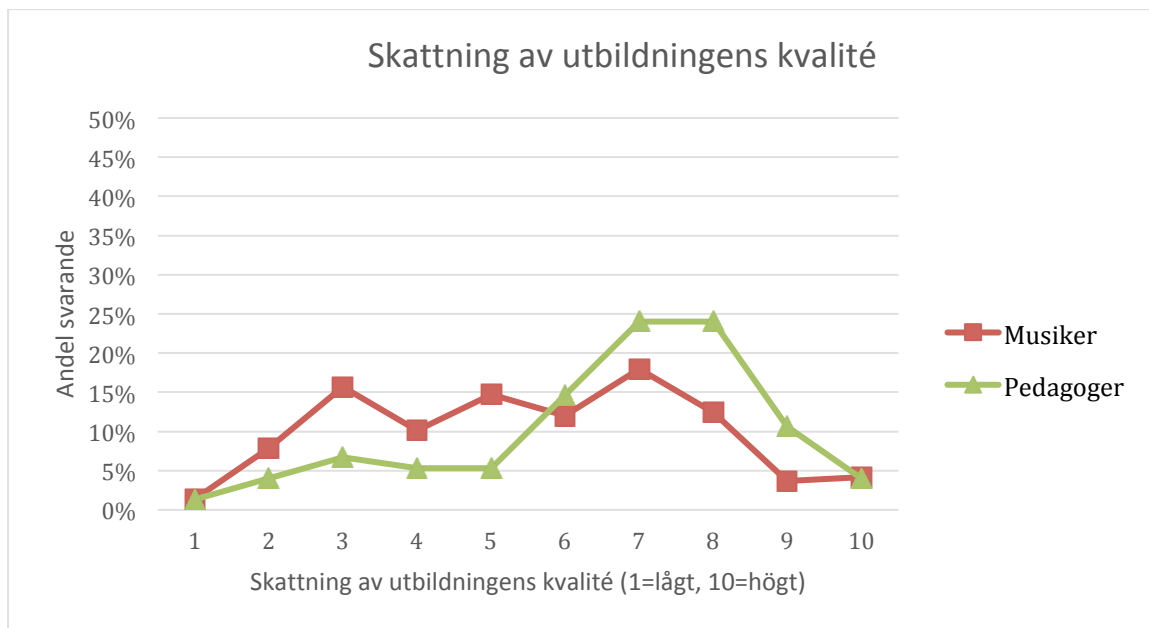
Inom pedagogutbildningar ingår det alltid så kallad VFU, verksamhetsförlagd utbildning. Inom musikerutbildningarna ser det lite olika ut, och vi ville därför veta om musikerna under sin utbildningstid genomförde praktik eller liknande inom ramen för sin utbildning.

Så här svarade musikerna:

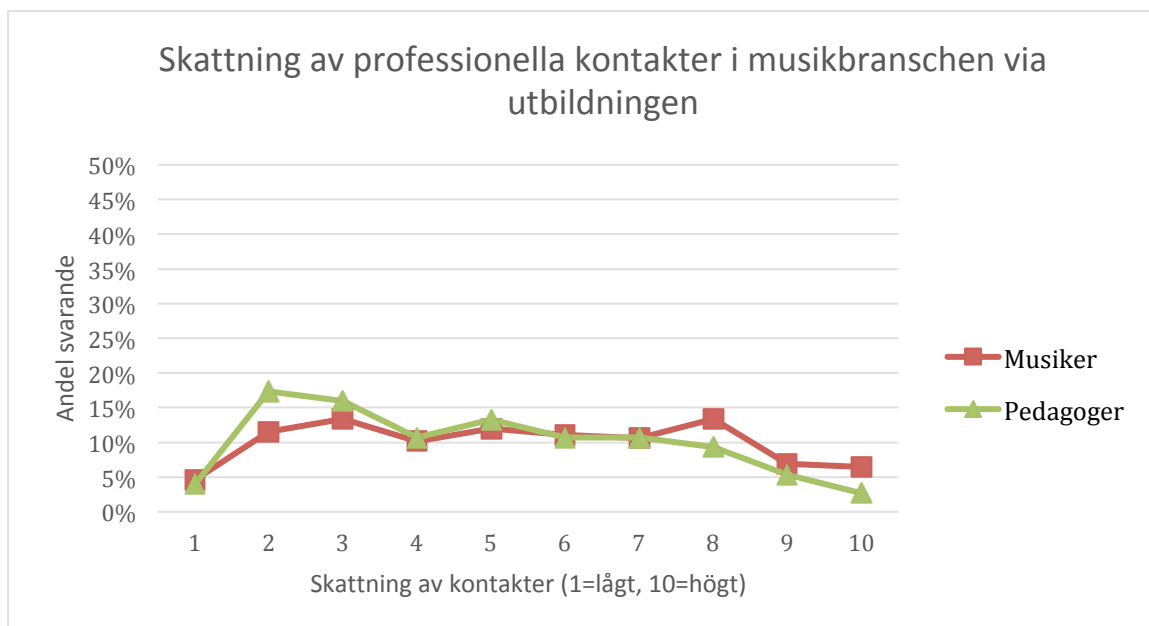

Det är viktigt att påpeka att de endast har svarat på om någon praktik eller liknande ingått *inom ramen för utbildningen*. Det kan alltså vara så att de svarande de facto har praktiserat, vikarierat eller fortbildat sig på något sätt parallellt med sin utbildning/vid sidan av sin utbildning. Det är ändå anmärkningsvärt att drygt hälften av alla utbildade musiker inte har haft praktik eller liknande under sin utbildning när de kommer ut på arbetsmarknaden.

När de svarande har ovetts skatta kvalitén på utbildningen har de gett anmärkningsvärt låga betyg. Som synes är de utbildade pedagogerna lite mer nöjda med kvalitén på utbildningen än vad de utbildade musikerna är (se nästa sida). Hos de svarande musikerna har 50 % gett betyget 1-5 på en tiogradig skala (där 1 är lägsta betyg och 10 är högsta betyg).

De svarande har även fått frågan om hur mycket relevanta kontakter till den professionella musikbranschen de tycker att de fick inom ramen för sin utbildning. Där fördelar sig svaren ganska jämnt (de har ombetts att skatta svaren från 1 till 10, där 1 är lågt och 10 är högt). Svaren från pedagogerna resp. musikerna är snarlika (se nedan).

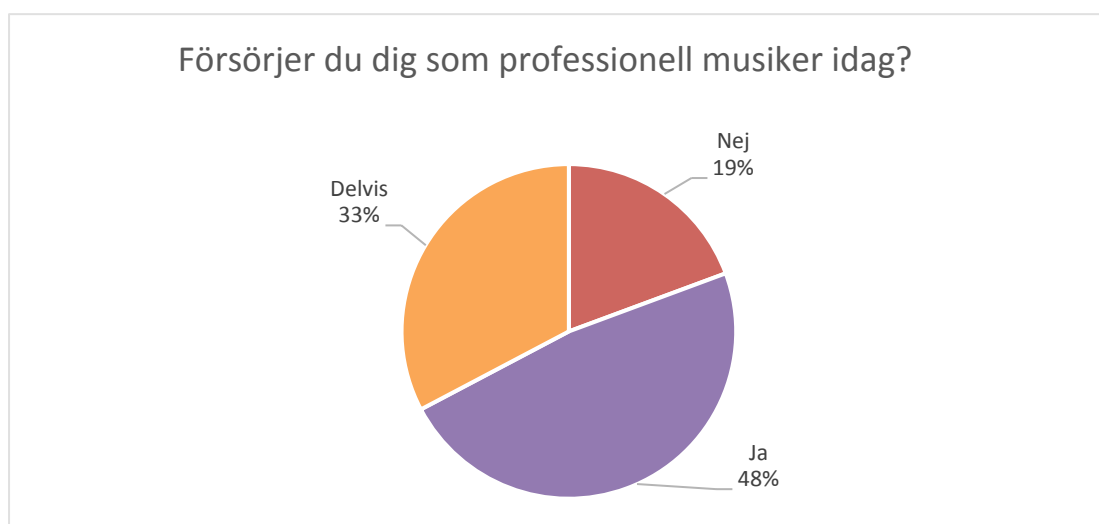

De svarandes nuvarande yrkesliv

Musiker

För att få en tydligare bild av vad de svarande jobbar med efter sina examina från musikhögskolan, har vi ställt frågor även om det. Inte alla som har deltagit i enkäten är numera aktiva som musiker eller pedagoger, och utfallet ser lite olika ut beroende på vilken utbildning man har och vilken genre man är verksam i. Vi har även ställt några frågor kring hur de svarande subjektivt uppfattar sina utbildningar, arbetsmarknaden och den nuvarande yrkessituationen (de har ombetts att bortse från covid-19 och dess påverkan på arbetslivet i sina svar).

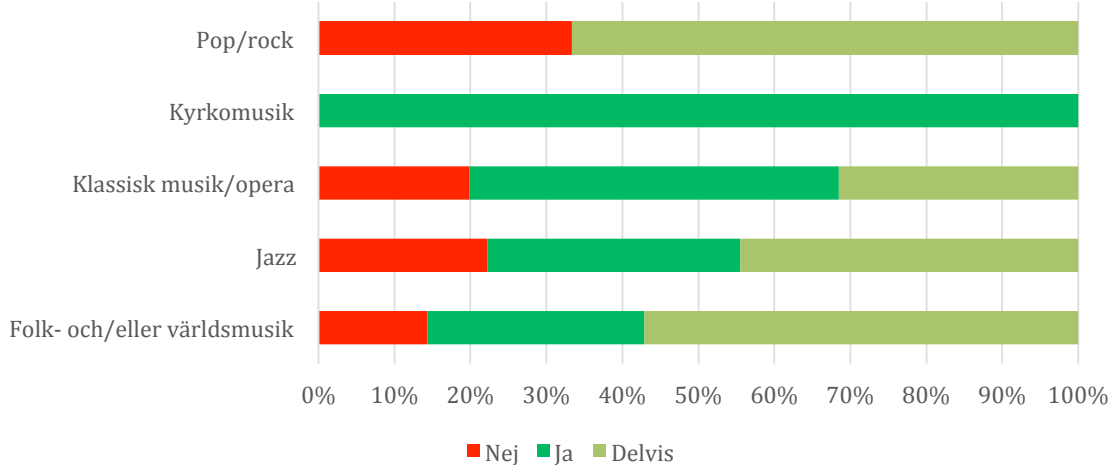
Till att börja med ville vi veta hur många av respondenterna som i dagsläget försörjer sig som professionella musiker. Vi har endast tagit med svaren från de som har en musikerutbildning. Som synes nedan försörjer sig närmare 50 % som musiker, medan 33 % har svarat att de "delvis" försörjer sig som musiker.

När vi har delat upp svaren på genrer framträder en något mer differentierad bild. När det gäller folkmusik (7 svarande musiker), pop/rock (3 svarande musiker) samt kyrkomusik (6 svarande musiker) är antalet svar för få för att man ska kunna utläsa något med säkerhet. Men gällande jazz (18 svarande musiker) kan man ändå utläsa vissa tendenser. 33 % av de utbildade jazzmusikerna försörjer sig helt som musiker, medan 44 % delvis försörjer sig som musiker. 22 % försörjer sig inte alls som musiker. Inom klassisk musik, med 181 svarande musiker, svarar 49 % att de helt försörjer sig som musiker medan 31 % delvis försörjer sig som musiker. 20 % försörjer sig inte alls som musiker.

Vi kan tydligt se vad vi redan anade, nämligen att många musikerutbildade har flera olika inkomstkällor, där musikerskapet endast är en del. Endast knappt hälften av alla musikerutbildade försörjer sig helt som musiker.

Försörjning som professionell musiker beroende på genre

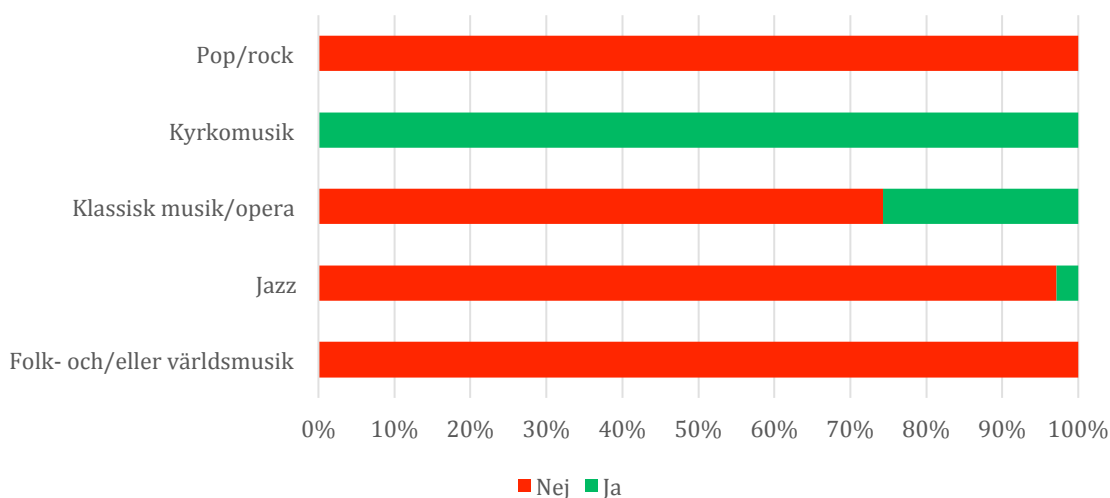

Vi har också frågat om de svarande idag, helt eller delvis, har en anställning vid en offentligt finansierad institution eller organisation (nedan endast kallad "anställning"). Vi har här endast tagit med svaren från de som uppger att de har en musikerutbildning.

26 % av de svarande musikerna är anställda på detta vis. När vi har delat upp svaren och fördelat dem över genrer, kan vi se att en bredare bild framträder. Som vi kan se i grafen nedan, uppger 27 % av de klassiskt utbildade musikerna att de har en anställning. Inom folk- och världsmusik samt inom pop/rock är 0 % anställda, och inom kyrkomusik är 100 % anställda. Antalet svarande inom dessa genrer är dock så lågt (7 resp. 3 resp. 6 svarande) att man inte kan dra några slutsatser av detta.

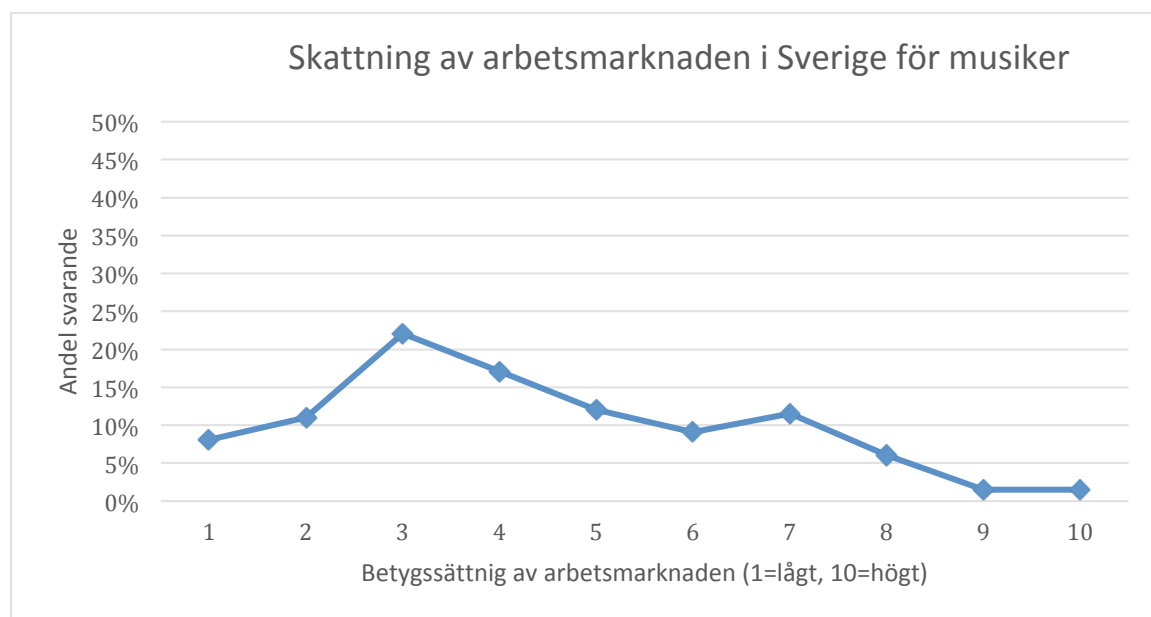
Inom jazzen kan vi se att endast 6 % - vilket motsvarar en person av totalt arton svarande - har en anställning.

Andel anställda beroende på genre

Vi bad de som arbetar - eller vill arbeta - som musiker att svara på frågan om hur bra de tycker att arbetsmarknaden i dagsläget är i Sverige för musiker (gällande tillgång till jobb, lönevillkor, trygghet, sociala skyddsnet etc). De har ombetts att utgå ifrån hur de upplevde arbetsmarknaden innan pandemin slog till.

Som synes av grafen nedan sätter en majoritet av respondenterna ett relativt lågt betyg på arbetsmarknaden och dess förutsättningar. Endast 10 % av de svarande har gett betyget 8 eller högre, medan hela 58 % har gett betyget 4 eller lägre.

I anslutning till dessa frågor fanns det även möjlighet att kommentera och utveckla sina tankar i fritext. Vi har bl a ställt frågan: Vad tror du krävs för att fler ska vilja utbilda sig till musiker?

Givet det stora antalet svarande så är svaren spretiga och omfattande. Men vid en sammanställning framkommer ändå en del ganska tydliga synpunkter. Bl a anser en majoritet att en förändring måste ske inom utbildningsledet. Ett drygt tjugotal personer lyfter t ex fram vikten av att satsa på kultur- och musikskolor, både vad gäller bredd och spets. Även möjligheten att delta i undervisning, oberoende av familjebakgrund, ekonomi etc, nämns.

Tolv personer uttrycker att musikhögskolorna bättre måste förbereda studenterna inför yrkeslivet. Det handlar bl a om att de efterfrågar mer praktik och mer kontakt mellan musikinstitutioner, musikhögskolor och arbetsmarknaden, men också om att studenterna behöver få ännu mer verktyg (utöver musicerandet) för att kunna klara sig på arbetsmarknaden. Ett tiotal personer tycker också att nivån på de som utbildas måste höjas. De anser att nivån på de färdigutbildade musikerna generellt är för låg, men också att det inte finns jobb till den mängd musiker som i dagsläget examineras och att man kanske borde överväga att utbilda färre musiker.

En majoritet av de svarande pekar på den otrygga arbetsmarknaden, och menar att den måste förändras om fler ska vilja utbilda sig till musiker. Det handlar främst om att det måste skapas trygghet och långsiktighet. Ett flertal lyfter fram behovet av socialt skyddsnät, t ex vid föräldraledighet, sjukskrivning, arbetslöshet och möjlighet till kollektivavtal. Ett flertal understryker också vikten av flera fasta tjänster - och fler arbetstillfällen generellt - samt en lön som går att leva på. Flera nämner just lönen som en viktig faktor, men det handlar nästan uteslutande om att man faktiskt ska kunna leva på sin lön, och mindre om att man anser sig förtjäna en högre lön.

Så här skriver några av de svarande:

- Arbetsvillkoren står indirekt utanför svensk arbetslagstiftning, t ex är folk rädda att säga ifrån, vara obekväma etc i rädslan för att få färre uppdrag. Man ifrågasätter inte arbetsvillkor, dåliga gager, uteblivna löner, trakasserier i samma utsträckning.

- Jag tror att det behöver vara en tryggare arbetsmarknad. Jag tänker att det idag kräver kapital (ekonomisk/kulturellt eller båda) för att våga utbilda sig till musiker. Det behövs också ett annat klimat där live-musik uppmärksammas och inte bara är en fluga på väggen.

- Utbildningen i Sverige behöver mer pengar. Det behövs kurser inom företagande m.m. som gör en mer beredd på frilansarbete.

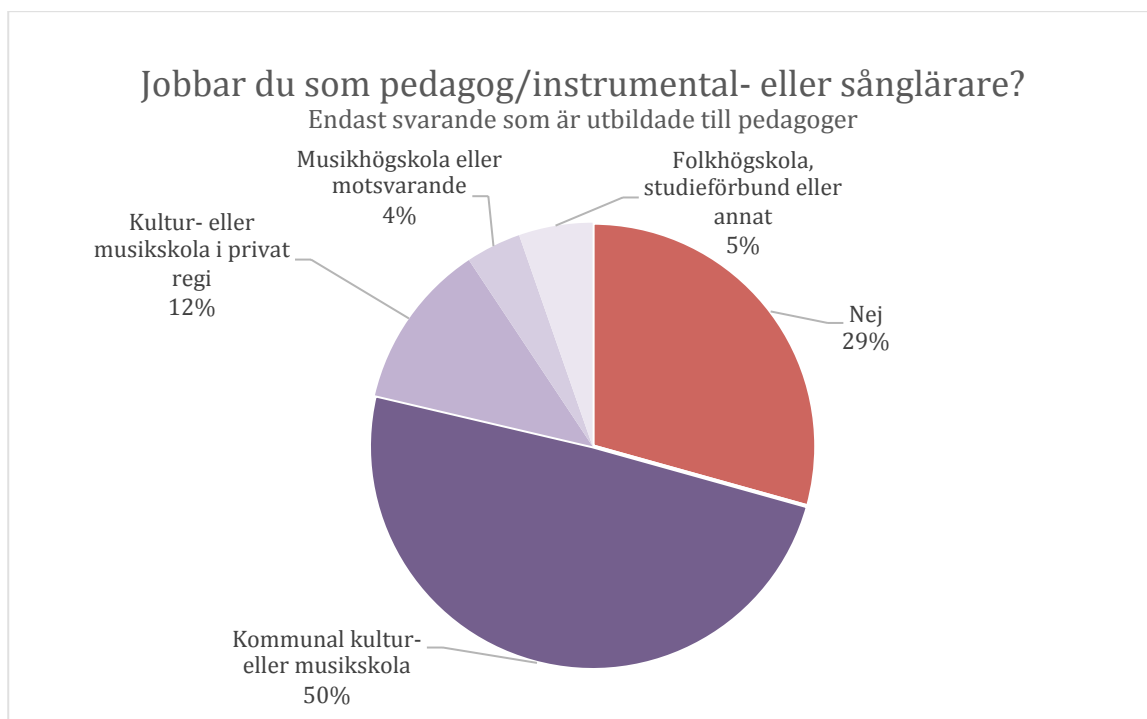
- [Det krävs] att mer resurser investeras inom kultursektorn i samhället, så kulturen får en mer självklar och eftertraktad plats.

Flera av de svarande anser också att statusen för musiker måste höjas om yrket ska attrahera fler utövare. Man efterfrågar att kultur generellt ska värderas högre i samhället, hos såväl politiker som allmänheten i stort. Ett sätt att göra det är att öka synligheten (i t ex TV) och att visa på hur det är att vara verksam som musiker, anser flera av de svarande.

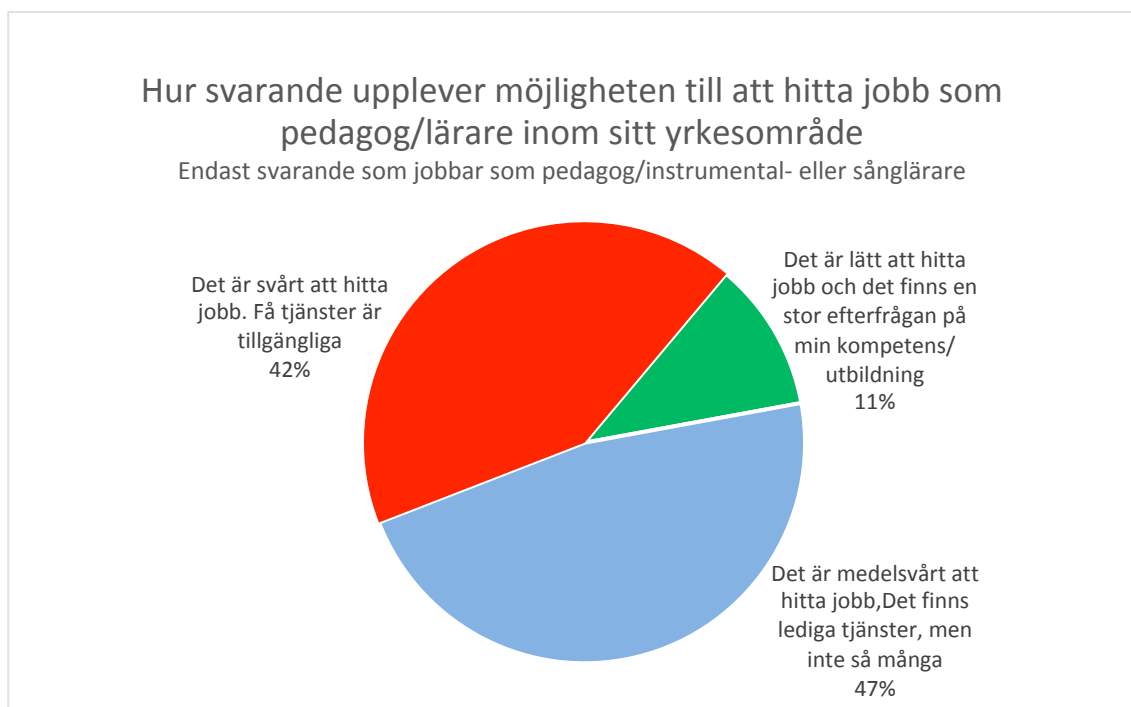
Pedagog och instrumental- eller sånglärare

Vi har även velat veta hur många av respondenterna som i dagsläget försörjer sig som pedagog (instrumental- eller sånglärare). Vi har endast tagit med svaren från de som har en pedagogutbildning. 71 % av de svarande uppger att de försörjer sig som pedagoger medan 29 % har svarat nej på frågan.

Vi har även valt att fördjupa oss lite i frågan, och bad de svarande att berätta var de jobbar som pedagoger (om de gör det). 50 % av de pedagogutbildade respondenterna jobbar inom kommunala kultur- och musikskolor (vilket motsvarar totalt 70 % av de svarande som jobbar som pedagoger). 12 % jobbar i privat regi. De resterande 9 procenten jobbar inom musikhögskola, folkhögskola, studieförbund eller annat (se nästa sida).

Vi har även frågat respondenterna om hur de bedömer sina nuvarande möjligheter att hitta jobb inom sina respektive yrkesområden/genrer/inriktningar. Som synes i diagrammet nedan anser 42 % att det är svårt att hitta ett jobb samt att få tjänster finns tillgängliga. 47 % anser att det är medelsvårt; det finns lediga tjänster, men inte så många. Endast 11 % anser att det är lätt att hitta jobb och att det finns en stor efterfrågan.

Även i anslutning till dessa frågor fanns det möjlighet att kommentera och utveckla sina tankar i fritext. Vi har också ställt frågan: Vad tror du krävs för att fler ska vilja utbilda sig till instrumentalpedagoger/musiklärare?

Även hos de utbildade pedagogerna kan man vid en sammanställning av fritextsvaren utläsa en del ganska tydliga synpunkter. Bl a skriver 25 personer (motsvarande drygt 25 % av de som svarat på frågan) att det krävs högre löner för att fler ska vilja utbilda sig till pedagoger inom musikområdet. Ca 20 % skriver att det måste bli bättre arbetstider, och många av dessa förtydligar dessutom att det måste erbjudas arbete på dagtid (bl a eftersom arbete på kvällstid är svårt att kombinera med t ex familjeliv).

Ett tjugotal personer skriver att det behövs ett statuslyft för läraryrket i stort, och inte minst inom musikområdet. Idag har yrket låg status och dåliga villkor, anser dessa respondenter.

Så här skriver några av de svarande:

- Det behövs bättre löner och arbetsvillkor, tyvärr minskar även värdet av musikämnet i förhållande till andra ämnen.

- Högre löner och att vi i samhället värdesätter kreativt skapande på ett annat sätt än vad som idag görs. Folk tar generellt sätt kulturyttringar för givet och utgår från att det är gratis.

- Det krävs att musikämnet uppvärderas i grund- och gymnasieskola. I stort sett ingen vill jobba som musklärare på t ex högstadiet om det finns ett annat alternativ. Rimlig arbetssituation krävs.

- Höj statusen på yrket och arbeta för att folk och bestämmande organ förstår vikten av musikundervisning som en del av en god utbildning!

- Bättre arbetstider. Kulturskola är oftast endast kvällsjobb, svårt för småbarnsföräldrar.

Tolv personer uttrycker att pedagogutbildningarna på musikhögskolorna måste fokusera mer på själva musicerandet och huvudinstrumentet, och att själva utövande i dagsläget bortprioriteras till förmån för rena pedagogutbildningar. De menar att man, för att bli en bra musikpedagog, även måste vara kompetent inom hantverket/huvudinstrumentet.

Kontakt vid frågor och för mer information:

Elenor Wolgers, marknadschef Musikaliska/Blåsarsymfonikerna

Mail: elenor.wolgers@musikaliska.se

Tfn: 073-962 95 00

Noomi Hedlund, VD Musikaliska/Blåsarsymfonikerna

Mail: noomi.hedlund@musikaliska.se

Tfn: 070-456 69 57